

فلسفه برای همه ۳

مد و فلسفه

اندیشیدن با سبک

گردآورنده:

جسیکا ولفندیل و جنت کنت

مترجم:

ریحانه صارمی

نگارستان اندیشه

تهران - ۱۴۰۱

عنوان و نام پدیدآور: مد: اندیشیدن با سبک/ ویراستار جسیکا ولفندال، جنت کنت؛

مترجم ریحانه صارمی. مشخصات نشر: تهران: نگارستان اندیشه، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۳۲۴ ص. فروست: فلسفه برای همه: ۳.

شابک: 978-622-6607-10-0 وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: عنوان اصلی: Fashion : philosophy for everyone : thinking with style, 2011.

موضوع: مد -- فلسفه. پوشاک -- فلسفه

Clothing and dress – Philosophy. Fashion – Philosophy

شناسه افزوده: ولفندال، جسیکا، ۱۹۷۳- م. ویراستار. Wolfendale, Jessica, 1973-

کنت، جنت، ویراستار Kennett, Jeanette. صارمی، ریحانه، ۱۳۶۸-، مترجم

رده‌بندی کنگره: ۴/۵۲۷GT ۱۳۹۸ رده‌بندی دیویی: ۳۹۱/۰۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۳۰۵۰۸

فلسفه برای همه ۳

مد و فلسفه

اندیشیدن با سبک

گردآورنده: جسیکا ولفندال و جنت کنت

ترجمه: ریحانه صارمی

ویراستار و دبیر مجموعه: محمد شکری

صفحه‌آرایی: مرتضی انصاف‌منش

طراح جلد: سعید صحابی

نوبت چاپ: نخست، ۱۴۰۱

شمارگان: ۶۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: نسیم

نشانی ناشر: م. انقلاب، ابتدای خ آزادی، خ بهزاد، شماره ۲۹، واحد ۷

تلفن: ۶۶۴۳۵۴۲۳ - ۶۶۴۳۵۴۱۶ - ۶۶۴۳۵۴۲۲

info@cins.ir - www.cins.ir

فهرست مطالب

۹.....	پیش‌گفتار مترجم
۱۵.....	پیش‌گفتار
۲۱.....	قدردانی
۲۵.....	مقدمه: چه کسی به ملام اهمیت می‌دهد؟ جسیکا وُلْفِنْدیل و جَنیت کِلِت

بخش اول: مدگرایانه بودن و باحال بودن

۴۷.....	فصل اول: چه چیزی یک شیء را مدگرایانه می‌کند؟ آنی‌ا فارنیکووا و جسی پرینز
۷۷.....	فصل دوم: مد، توهم و از خودبیگانگی؛ مدگرایانه بودن به چه معناست؟ نیک زانگویل
۸۷.....	فصل سوم: سخت‌کوشان، قربانیان مد و خودبه‌خود باحال‌ها لوک راسل

بخش دوم: مد، سبک و طراحی

۱۱۱.....	فصل چهارم: زیبایی‌شناسی طراحی آندی همیلتون
۱۴۱.....	فصل پنجم: مد کامپیوتری؛ از سایبورگ‌ها تا سوپرمدل‌ها آدا برونشتاین

بخش سوم: مد، هویت و آزادی

- فصل ششم: پوشیدن ارزش‌ها بر روی آستین‌هایتان ۱۷۱
دانیل ییم
فصل هفتم: بردگان مد؟ ۱۹۳
لورن آشول و رای لانگتون
فصل هشتم: عروسکان مد و فمینیسم؛ مسئله‌ای چون عروسکان باریبی ۲۱۷
لوئیس کولینز

بخش چهارم: آیا می‌توانیم هم‌زمان اخلاقی و مدگرا باشیم؟

- فصل نهم: بیگارگاه‌ها و کلیبی مسلکی ۲۴۳
متیواف. پیرلوت
فصل دهم: خرید زنان و بیگارگاه‌های زنان؛ مسئولیت فردی در قبال مصرف ۲۷۱
لیزا کسیدی
فصل یازدهم: ذوقی برای مد ۲۹۳
مارگارت لا کیز

پیش‌گفتار مترجم

گفته می‌شود که مسئلهٔ دنیای معاصر مسئلهٔ «به‌رسمیت شناخته شدن» است؛ خود را در قالب هویتی یافتن و آن هویت را به دیگران شناساندن. کلمات می‌توانستند اصلی‌ترین ناقلان پیام هویتی به افراد باشند، اما در همین دنیای معاصر هویت ابزاری آشکارتر برای خود برگزیده است: پوشاک. اکثر فرقه‌ها، دسته‌ها، جنبش‌های اجتماعی و حرکت‌های مذهبی نمادی قابل پوشش با خود حمل می‌کنند: لباس‌های آزاد هیپی‌های صلح‌طلب، لباس‌های شرقی سنت‌گرایان و جلیقه‌های مرد معترضان فرانسوی، همگی بار نمادین گرایش‌های شان را بردوش می‌کشند. پوشاک نمایندهٔ افکار افراد نیز گشته‌اند؛ تی‌شرت‌های با طرح‌های گرافیکی یا شعارهای مفهومی، چیکسل‌ها و آویزه‌هایی که نماد و یا جمله‌ای بر روی آنان نقش بسته نشان می‌دهند که پوشاک نیز به سخن درآمده است. در دنیایی که محرک‌های بی‌شمار اجتماعی امکان تعاملات رودررو و فردی را روز به روز کاهش می‌دهند، غریب نیست که تعاملات در سطح لباس‌ها رخ دهد.

آیا پرداختن به پوشاک و تأکید بر هویت بخشی آن گفت‌وگورا تا سطح ظاهر تقلیل نمی‌دهد؟ آیا بهتر نیست که بر طبق همان شعاری که امروزه روز در هر کوی و برزنی شنیده می‌شود «آدم‌ها را از روی ظاهرشان قضاوت نکنیم»؟ پاسخ من به این پرسش‌ها منفی است. ما با نادیده گرفتن هویت بخشی پوشاک و سبک ظاهری سوپیه دیگر ماجرا را نادیده انگاشته‌ایم. آن سوی دیگر نقشی است

که پوشاک در جهان خارج ایفا می‌کند. سبک پوشش ما می‌تواند طیف وسیعی از مسائل، از بیگاری زنان کشورهای جنوب جهانی گرفته تا مرگ ماهی‌های اقیانوسی و حتی تومور مغزی کشاورزان در هند را تحت تأثیر خود قرار دهد. مد زودگذری که تولید بی‌رویه پلی‌استر را به همراه دارد، بیگارگاه‌های بی‌شماری که به نام‌های تجاری، کارگران ارزان تحویل می‌دهند و مزرعه‌های پنبه‌ای که سهم وسیعی از آب کشورهای کم‌آب را می‌بلعند، همگی حاصل مواجهه ما با پوشاکمان هستند. شاید بتوانیم از انسان‌ها انتظار داشته باشیم که ظاهرمان را نادیده بگیرند، اما نمی‌توانیم اثرات ماندگار رفتارهای روزمره‌مان را نادیده بگیریم. پوشاک ما حاوی پیام‌اند، نه صرفاً به این دلیل که ما از آن‌ها می‌خواهیم به جایمان سخن بگویند، بلکه به این دلیل که آن‌ها خود، فارغ از خواست ما، سخن می‌گویند و نقششان را ایفا می‌کنند.

در اینجا است که پرداخت نظری و فلسفی به زندگی روزمره، و در مورد خاص این کتاب مد، حائز اهمیت می‌شود. شناخت توانایی‌ها که رفتارهای روزمره ما می‌توانند از خود به جا بگذارند و آگاهی از ابعاد آن‌ها ما را بیش از پیش مسئول عملکردهای هرروزه‌مان می‌کند. و در دورانی که اکثر افراد کارهای‌شان را به این دلیل که «دوست دارند» و «حالتان را خوب می‌کند» انجام می‌دهند، این نگرش عمیق‌تر به پیامدهای انتخاب‌های روزمره می‌تواند بار دیگر مسئولیت اجتماعی را به یاد ما بیاورد.

تصویر جلد این کتاب ماری آنتوانت (۱۷۵۵-۱۷۹۳)، آخرین ملکه فرانسه پیش از انقلاب کبیر، را نمایش می‌دهد که از نمونه‌های قدیمی مدگرایی است. گفته می‌شود که او مبالغه‌های هنگفتی را خرج مد و طراحی لباس‌های مجلل خود می‌کرده است، در حالی که مردم کشورش اکثراً در گرسنگی به سر می‌برده‌اند. شکافی که انقلاب کبیر را به همراه داشت. آنتوانت به دست انقلابیون دستگیر و

محاکمه شد و سرانجام به تیغ‌های گیوتین سپرده شد. در عرف، ماری آنتوانت نماد تجمل بی‌خبر از دنیای اطراف است و در داستان‌هایی که از او نقل می‌شود می‌گویند زمانی که ماری آنتوانت صدای شورشیان را شنید پرسید این‌ها چه می‌خواهند؟ در پاسخ به او گفتند مردم نان ندارند بخورند و او جواب داد بگویید به جایش کیک بخورند. هرچند صحت این روایت زیر سؤال است اما نشان از تضادی است که میان مد مجلل و جهان خارج در باور عموم وجود دارد.

کتاب حاضر تلاشی است برای چنین پرداخت فلسفی‌ای به زندگی روزمره که با زبانی روان و مسائلی ملموس و قابل درک به پدیده مد و پوشاک پرداخته است. کتاب حاوی مجموعه مقالاتی است که نسبت مسائل مختلف، از «خود» گرفته تا هویت، جنسیت و اخلاق، را با مد می‌سنجند و با سؤال چیستی مد آغاز می‌کند و با چگونگی مواجهه با مد به پایان می‌رسد. این کتاب حاوی رویکردهای متکثری به مد است. پیش‌گفتار کتاب دفاعیه‌ای است از مد که با خوانش موج سوم فمینیسم هم خوانی دارد و تلاش دارد تا مزیت‌های مد را، که از چشم فیلسوفان دور مانده است، مطرح کند. اما در مقاله عروسکان مد و فمینیسم نویسنده رویکردی انتقادی تر در خصوص نسبت میان مد و زن اتخاذ می‌کند و با نقد داستان تاریخی عروسک باربی تلاش می‌کند به چگونگی تثبیت ایده مدگرایانه محدود در دختران جوان بپردازد. از سویی مقالاتی که ذیل بررسی اخلاقی به مد آمده‌اند تلاش دارند تا نسبت میان مد و پیامدهای اجتماعی آن را مورد بررسی قرار دهند و ما را با این پرسش مواجه کنند که چگونه می‌توان هم‌زمان هم اخلاقی بود و هم مدگرا؟ در ذیل همین بخش مقاله «بیگارگاه‌ها و کلبی‌گری» به خوبی به مسئله بیگارگاه‌ها در کشورهای فقیر جهان می‌پردازد.

زبان اکثر نوشته‌ها روان و غیر تخصصی است و مخاطب آن عام. مثال‌هایی

که در اکثر نوشته‌ها آمده است با تجربیات و دیده‌ها و شنیده‌های روزمره اکثر ما هم خوانی دارند.

یکی از اهداف اصلی این مجموعه آن است که نگرش نظری و انتقادی را در میان عموم مردم جامعه مطرح کند؛ پرداخت به زندگی روزمره نیز از همین جهت حائز اهمیت می‌شود. اکثر متون نظری موجود در حوزه علوم انسانی، خصوصاً فلسفه و علوم اجتماعی در ایران، افراد دانشگاهی و متخصص را مخاطب خود قرار می‌دهند و کم‌تر می‌توان نوشته‌هایی را یافت که پرداختی جدی اما در عین حال قابل درک برای عموم ارائه کنند. حاصل آنکه علوم انسانی به عنوان یک رشته تخصصی و دانشگاهی در کنار سایر رشته‌های تخصصی دیگر قرار گرفته است و رسالت «انسانی» خویش را به فضای دانشگاهی محدود کرده و جامعه نیز هرچه بیش‌تر با بحث‌های نظری بیگانه گشته است. هدف از انتخاب این مجموعه آن بوده که پلی در این میانه ساخته شود و با زبانی قابل فهم، و در عین حال دقیق، پرداختی نظری به مسائل روزمره ارائه دهد.

در ترجمه این نوشته تلاش شده تا روان بودن متن، و در عین حال دقت آن، مدنظر قرار گیرد. با این حال ترجمه این نوشته بدون شک خالی از اشکال نیست که همگی آن‌ها متوجه بنده است. تلاش کرده‌ام تمام کتاب را با حفظ امانت ترجمه کنم. با این وجود متأسفانه دو مقاله با عناوین «در این خیال سهیم شوید» و «مد و هویت جنسی یا چرا شناسایی اهمیت دارد؟» در این نسخه وجود ندارند. هم‌چنین پانویس‌های نویسندگان در انتهای هر بخش ذیل عنوان یادداشت‌ها آورده شده و پانویس‌های موجود در هر متن متعلق به مترجم است.

از دبیر و ویراستار این مجموعه، آقای محمد شکری، برای عزم و پیگیری‌شان در ترجمه این مجموعه و هم‌چنین از جناب آقای صادق حیدری‌نیا، مدیر

انتشارات نگارستان اندیشه، سپاس‌گزاری می‌کنم. قدردان راهنمایی‌های محمد مهدی فلاح در فرایند ترجمه کتاب هستم و در انتها امیدوارم ترجمه این کتاب بتواند حرکتی باشد در راستای کاهش شکافی میان علوم انسانی و جامعه مان.

ریحانه صارمی

فروردین ۱۳۹۸